অধ্যায় ২ ঃ ভাৰতৰ সংবিধান প্ৰনয়ন

অধ্যায় গাঁথনি

২.১ উদ্দেশ্য
২.২ পৰিচয়
২.৩ ভাৰতৰ সংবিধান প্ৰস্তুত প্ৰণালী
২.৪ সংবিধান সভা গঠন
২.৫ খচৰা সমিতি
২.৬ ভাৰতৰ সংবিধানৰ সংগ্ৰহণ
২.৭ অধ্যায়টিৰ পৰা আমি কি শিকিলোঁ
২.৮ অধিক জানিবলৈ
২.৯ অগ্ৰগতিৰ খতিয়ান
২.১০ আৰ্হি প্ৰশ্ন

২.১ উদ্দেশ্য

এই অধ্যায়টি অধ্যয়ন কৰি আপুনি ঃ

- সংবিধান সভা গঠন সম্পৰ্কে ব্যাখ্যা কৰিব পাৰিব
- খচৰা কমিটিৰ ভূমিকা সম্পৰ্কে বিশ্লেষণ কৰিব পাৰিব
- ভাৰতৰ সংবিধানৰ সংগ্ৰহণ প্ৰক্ৰিয়াৰ আলোচনা কৰিব পাৰিব।

২.২ পৰিচয়

কুৰি শতিকাৰ দ্বিতীয় দশকৰ শেষৰফালে ভাৰতীয়সকলৰ মাজত আত্মনিৰূপন (self-determination), স্বনিয়ন্ত্ৰণৰ অধিকাৰ আৰু নিজা এখন সংবিধানক লৈ সজাগতা গঢ় লৈ উঠে। আমি আগৰ অধ্যায়ত স্বাধীনতা আন্দোলনৰ সময়ছোৱাত ভাৰতত কিদৰে সংবিধান এখনৰ দাবী উত্থাপিত হৈছিল তাক আলোচনা কৰি আহিছো। কুৰি শতিকাৰ প্ৰাৰম্ভিক কালছোৱাত এই দাবী তীব্ৰতৰ হৈ উঠে। প্ৰথম বিশ্ব যুদ্ধৰ সময়ত বাল গংগাধৰ তিলক আৰু এনী বেচান্তে হ'ম ৰুল (Home Rule) আন্দোলনৰ সূচনা কৰে। এই ঘটনাটোক ভাৰতৰ সাংবিধানিক অগ্ৰগতিৰ প্ৰক্ৰিয়াটোৰ এক মাইলৰ খুঁটি আখ্যা দিয়া হয়। এই অধ্যায়ত আমি সংবিধান সভা আৰু খচৰা সমিতিৰ ভূমিকাৰ বিশেষ উল্লেখেৰে ভাৰতৰ সাংবিধানিক অগ্ৰগতিৰ প্ৰক্ৰিয়াটোৰ আলোচনা আগবঢ়াম।

২.৩ ভাৰতীয় সংবিধানৰ প্ৰস্তুত প্ৰণালী

স্বাধীনতা আন্দোলনৰ সময়ছোৱাত স্বাধীন ভাৰতৰ সংবিধানৰ আৰ্হি তৈয়াৰৰ বাবে সংবিধান সভা গঠনৰ দাবী উঠে। ইয়াৰ ফলতেই দীৰ্ঘদিনীয়া আন্দোলনৰ পাছত ভাৰতত সংবিধান সভা গঠন হয়। ১৯৪৬ চনৰ ৯ ডিচেম্বৰত সংবিধান সভাৰ প্ৰথমখন বৈঠক অনুষ্ঠিত হয়। ১৯৪৬ চনৰ ৯ ডিচেম্বৰত তাৰিখৰ পৰা প্ৰায় তিনিবছৰ কাল সংবিধান সভাই সংবিধান প্ৰস্তুতিৰ কামত নিয়োজিত আছিল। তাৰ ফলশ্ৰুতিতে সংবিধান সভাৰ আশাশুধীয়া প্ৰচেষ্টাত ১৯৪৯ চনৰ ২৬ নৱেম্বৰ তাৰিখে ভাৰতৰ সংবিধান গৃহীত হয় আৰু ১৯৫০ চনৰ ২৬ জানুৱাৰী তাৰিখৰ পৰা কাৰ্যকৰী কৰা হয়। ভাৰতৰ সংবিধানক ধাৰ কৰা সংবিধান আখ্যা দিয়া হয়। সংবিধান প্ৰস্তুত কৰা সকলে সেই সময়ত বিভিন্ন দেশত প্ৰচলিত সংবিধানসমূহৰ পৰা উত্তম বৈশিষ্ট্য সমূহ ভাৰতৰ জনসাধাৰণ প্ৰয়োজনীয়তাৰ লগত খাপ খুৱাকৈ ভাৰতৰ সংবিধানৰ অংগীভুত কৰি লৈছিল।

২.৪ সংবিধান সভাৰ গঠন

কুৰি শতিকাৰ প্ৰথম অৰ্ধত ভাৰতীয় সকলৰ মাজত আত্মনিৰ্ণপনৰ দাবী নতুন উদ্যমেৰে ঠন ধৰি উঠে। ১৯১৮ চনত বহা ভাৰতীয় জাতীয় কংগ্ৰেছৰ ৩৩ সংখ্যক অধিবেশনত ঘোষণা কৰা হয় যে ভাৰতীয় সকলৰ আত্মনিৰ্ণপনৰ অধিকাৰ আছে আৰু তাৰ বাবে ভাৰতক এখন নিজা সংবিধানৰ প্ৰয়োজন। ১৯২৪ চনত ভাৰতীয় জাতীয় কংগ্ৰেছৰ সভাপতি মতিলাল নেহৰুৰে ভাৰতৰ সংবিধানৰ বাবে এক আঁচনি তৈয়াৰৰ দাবী উত্থাপন কৰে। ১৯২৭ চনত বম্বেত বহা ভাৰতীয় জাতীয় কংগ্ৰেছৰ অধিৱেশনত পুনৰ সিদ্ধান্ত লোৱা হয় যে কংগ্ৰেছৰ কাৰ্যবাহী কমিটিয়ে কেন্দ্ৰীয় আৰু প্ৰাদেশিক বিধানমণ্ডলৰ নিৰ্বাচিত সদস্যসকলৰ লগত আলোচনা কৰি ভাৰতৰ সংবিধানৰ আৰ্হি তৈয়াৰ কৰিব। ১৯৩৪ চনত অগ্ৰণী ৰাজনৈতিক চিন্তাবিদ আৰু ভাৰতীয় কমিউনিষ্ট পাৰ্টিৰ প্ৰতিষ্ঠাপক এম. এন. ৰয়ে প্ৰথম বাৰৰ বাবে সংবিধানৰ আৰ্হি প্ৰস্তুতৰ বাবে সংবিধান সভাৰ দাবী উত্থাপন কৰে। তদুপৰি সেই একে বছৰতে স্বৰাজ দলেও এই দাবী কাৰ্য তৎপৰ কৰি তোলে। ভাৰতীয় জাতীয় কংগ্ৰেছেও ১৯৩৬ চনৰ ২৮ ডিচেম্বৰ তাৰিখে ফৈজপুৰ অধিবেশনত এই দাবী পুনৰুত্থাপন কৰে। ১৯৩৯ চনত ভাৰতীয় জাতীয় কংগ্ৰেছৰ কাৰ্যবাহী কমিটিয়ে ভাৰতৰ স্বাধীনতা আৰু সংবিধান সভাৰ দাবী তোলে। ১৯৪২ চনৰ মাৰ্চ মাহ ছাৰ ষ্টাফৰ্ড ক্ৰিপছ ব্ৰিটেইনৰ ৰাজকীয় চৰকাৰৰ প্ৰস্তাৱ লৈ ভাৰতলৈ আহোঁতে ভাৰতীয়সকলৰ সংবিধান সভা গঠনৰ দাবী অৰ্পন কৰা হয়। দ্বিতীয় বিশ্বযুদ্ধৰ সময়ত ব্ৰিটেইনে জাপানৰ পৰা যেতিয়া ভাবুকিৰ সন্মুখীন হ'ল তেতিয়া ব্ৰিটেইন চৰকাৰে ভাৰতীয় জাতীয় কংগ্ৰেছৰ পৰা সহযোগিতা বিচাৰি আলোচনাৰ বাবে সাজু হ'ল। ভাৰতীয় জাতীয় কংগ্ৰেছে সংবিধান সভাৰ অভিমতৰ বাহিৰে ছাৰ ষ্টাফৰ্ড ক্ৰিপছৰ প্ৰস্তাৱ যথোপযুক্ত নোহোৱাত প্ৰত্যাখ্যান কৰে।

দ্বিতীয় মহাযুদ্ধৰ অন্তত লেবাৰ দলে ব্ৰিটেইনত চৰকাৰ গঠন কৰে আৰু ভাৰতীয় সকলৰ স্বাধীনতাৰ দাবী গ্ৰহণ কৰে। ব্ৰিটিছ চৰকাৰে ক্ষমতা হস্তান্তৰ সম্পৰ্কে ভাৰতীয় নেতাসকলৰ

লগত আলোচনা কৰিবলৈ ১৯৪৬ চনত ক্ষমতা সম্পন্ন কেবিনেট মিছনক ভাৰতলৈ পঠায় আৰু এই মিছনে স্বাধীন ভাৰতৰ সংবিধান প্ৰনয়নৰ বাবে সংবিধান সভাৰ প্ৰস্তাৱ গ্ৰহণ কৰে। অৱদমিত শ্ৰেণীৰ প্ৰতিনিধি, বিভিন্ন প্ৰদেশসমূহৰ প্ৰতিনিধি আৰু ৰাজ্যসমূহৰ ১ নিযুত জনসংখ্যাৰ অনুপাতে এজন কৈ সদস্য প্ৰতিনিধিৰে সংবিধান সভা গঠনৰ পৰিকল্পনা কৰা হয়। ১৯৪৬ চনৰ জুলাই মাহত কেবিনেট মিছন প্লেনৰ অধীনত সংবিধান সভাৰ নিৰ্বাচন অনুষ্ঠিত হয়। সৰ্বমুঠ ২১০ খন সাধাৰণ আসনৰ ভিতৰত কংগ্ৰেছে ১৯৯ খন আৰু ৭৮খন মুছলমান আসনৰ ভিতৰত মুছলীম লীগে ৭৩ খন আসনত জয়ী হয়। সংবিধান সভালৈ বহুতো উচ্চ পদস্থ কংগ্ৰেছ আৰু মুছলীম লীগৰ নেতা, প্ৰখ্যাত ৰাজনীতিজ্ঞ ব্যক্তি, প্ৰশাসক, প্ৰখ্যাত আইনৰত, সমাজ কৰ্মী নিৰ্বাচিত হয়। ১৯৪৬ চনৰ ৯ ডিচেম্বৰ তাৰিখে সংবিধান সভা অনুষ্ঠিত কৰাৰ সিদ্ধান্ত লোৱা হয় যদিও মুছলীম লীগে সুকীয়া সংবিধান সভা আৰু পাকিস্তান গঠনৰ দাবী জনাই এই কাৰ্য্যসূচী বৰ্জন কৰে। মাউণ্টবেটেন আঁচনিত সুকীয়া পাকিস্তান গঠন আৰু সুকীয়া সংবিধান সভা গঠনৰ দাবী মানি লয়।

ভাৰত বিভাজন সংঘটিত হোৱাৰ লগে লগে সংবিধান সভা গঠনৰ দিশতো ব্যাপক পৰিবৰ্তন আহে। কাৰণ দেশৰ কিছুমান অঞ্চল আৰু প্ৰদেশ পাকিস্তানৰ লগত চামিল হয়; ফলস্বৰূপে সংবিধান সভাত প্ৰতিনিধিত্ব কৰাৰ যোগ্যতা হেৰুৱায়। সংবিধান সভাৰ সদস্য সংখ্যা ৩৮৯ খন পৰা ২৯৯ লৈ কমে। ৰজাৰ দ্বাৰা শাসিত ৰাজ্যৰ প্ৰতিনিধিৰ সংখ্যা ৯৩ ৰ পৰা ৭০ পায়হি আৰু চীফ কমিছনাৰৰ দ্বাৰা শাসিত প্ৰদেশৰ সংখ্যা ২৯৬ ৰ পৰা ২২৯ হয়।

সংবিধান সভাৰ প্ৰথম বৈঠক অনুষ্ঠিত হয় ১৯৪৬ চনৰ ৯ ডিচেম্বৰ তাৰিখে ড° শচীদানন্দ সিনসাৰ অধ্যক্ষতাত আৰু ১৯৪৬ চনৰ ১১ ডিচেম্বৰ তাৰিখে ড° ৰাজেন্দ্ৰপ্ৰসাদ স্থায়ী অধ্যক্ষ হিচাপে নিৰ্বাচিত হয়। সংবিধান সভাত কেইবাখনো উপকমিটি আছিল। তাৰ ভিতৰত খচৰা কমিটি আছিল উল্লেখযোগ্য।

লক্ষ্য-প্ৰস্তাৱ (Objective Resolution) ঃ

১৯৪৬ চনৰ ১৩ ডিচেম্বৰত জৱাহৰলাল নেহৰুৱে সংবিধানৰ লক্ষ্য-প্ৰস্তাৱ দাঙি ধৰে যি ভাৰতীয় সংবিধানৰ আদৰ্শ গাঁথনি দাঙি ধৰিব পাৰে। সংবিধান সভাৰ প্ৰথম দুখন আলোচনা সত্ৰত লক্ষ্যবস্তু নিৰ্ধাৰণ সম্পৰ্কে আলোচিত হয়। ১৯৪৭ চনৰ ২২ জানুৱাৰী তাৰিখে সংবিধান সভাই সংবিধানৰ উদ্দেশ্য বা লক্ষ্যবস্তু নিৰ্ধাৰণ কৰি গৃহীত কৰে। এই সমূহ আছিল এনেধৰণৰ-

- এই সংবিধান সভাই দৃঢ় আৰু পবিত্ৰ ভাৱে সিদ্ধান্ত ঘোষণা কৰে যে ভাৰত এখন সাৰ্বভৌম স্বাধীন গণৰাজ্য আৰু এই দেশৰ ভৱিষ্যত চৰকাৰৰ কাৰণে এখন সংবিধান প্ৰণয়ণ কৰিব।
- ঔপনিবেশিক ভাৰতৰ অন্তৰ্গত প্ৰদেশসমূহ, ভাৰত ৰাষ্ট্ৰ নিৰ্মাণত কৰা ৰাজ্যসমূহ, ঔপনিবেশিক ভাৰতৰ বাহিৰৰ ভাৰতৰ অংশসমূহ আৰু আন আন প্ৰাদেশিক অঞ্চলসমূহ যি বিলাকে ইচ্ছাকৃত ভাৱে সাৰ্বভৌম স্বাধীন ভাৰতৰ গঠন কৰিব বিচাৰে, অখণ্ড ভাৰত

সকলোৰে বাবে হ'ব।

- সার্বভৌম স্বাধীন ভাৰতৰ সাংবিধানিক অংশ আৰু চৰকাৰী অংগসমূহৰ সকলোধৰণৰ ক্ষমতা আৰু কর্তৃত্বৰ উৎস হৈছে দেশৰ জনসাধাৰণ।
- ভাৰতৰ সংবিধানে ইয়াৰ সকলো জনসাধাৰণৰ সামাজিক, ৰাজনৈতিক, অর্থনৈতিক, আইন আদি অধিকাৰৰ সুৰক্ষা আৰু নিশ্চিতি প্রদান কৰিব। আইনৰ আগত সকলোৱে সমমর্যাদা আৰু সুবিধা লাভ কৰিব। ভাব-চিন্তা প্রকাশ, বিশ্বাস, পূজা-সেৱা, বৃত্তি, সামূহিক কাম-কাজ আদিৰ স্বাধীনতা লাভ কৰিব।
- সংখ্যালঘূসকল, সমাজৰ পিছপৰা শ্রেণী, জনজাতি আৰু জনজাতীয় অঞ্চলসমূহক উপযুক্ত সুৰক্ষা আগবঢ়াব।
- গণৰাজ্যখনৰ প্রদেশসমূহৰ মাজত ঐক্য বর্তী থাকিব আৰু ইয়াৰ ভূমি, সাগৰ আৰু আকাশমার্গৰ ওপৰত আইন অনুসৰি সার্বভৌম কর্তৃত্ব থাকিব।
- এই প্রাচীন ভূমি খণ্ডই পৃথিৱীত সন্মানীয় আৰু বৈধ অধিকাৰ যুক্ত ঠাই হিচাপে মর্যাদা লাভ কৰিব আৰু বিশ্ব শান্তি আৰু মানৱতাৰ কল্যাণৰ হকে অৱদান আগবঢ়াব।

এই উদ্দেশ্য বা লক্ষ্যসমূহে ভাৰতীয় জনসাধাৰণৰ প্রাথমিক আৱশ্যকতা সমূহকে আলোকপাত কৰে আৰু এইবোৰ ভাৰতীয় জনসাধাৰণৰ উজ্জ্বল ভৱিষ্যতৰ বাবে উচর্গিত।

অগ্রগতি খতিয়ান

প্রশ্ন নং ১ঃ ভাৰতত হ'ম ৰুল লীগ আন্দোলন কোনে আৰম্ভ কৰিছিল?

.....

প্রশ্ন নং ২ঃ ভাৰতৰ জাতীয় কংগ্রেছৰ ফৈজপুৰ অধিবেশন কোন চনত অনুষ্ঠিত হৈছিল?

.....

প্রশ্ন নং ৩ঃ জৱাহৱলাল নেহৰুৱে সংবিধানৰ লক্ষ্য-প্রস্তাৱ ..... চনত দাণ্ডি ধৰে। (খালী ঠাই পূৰ কৰক)

প্রশ্ন নং ৪ঃ সংবিধান সভাৰ স্থায়ী অধ্যক্ষ কোন আছিল?

.....

প্রশ্ন নং ৫ঃ কোনটো বর্ষত কেবিনেট মিছন ভাৰতলৈ আহিছিল?

.....

প্রশ্ন নং ৬ঃ সংবিধান সভা গঠন সম্পর্কে চমুকৈ লিখক?

.....

.....

.....

২.৫ খচৰা কমিটি

বোধিসৎৱা ভীমৰাও ৰামজী আম্বেদকাৰ (এপ্ৰিল ২১, ১৮৯১— ৬ ডিচেম্বৰ, ১৯৫৬) ঃ তেওঁ এজন ভাৰতীয় আইনজ্ঞ আৰু ৰাজনৈতিক নেতা আছিল। তেওঁক ১৯৯০ চনত মৰণোত্তৰভাৱে ভাৰত ৰত্ন বঁটা প্ৰদান কৰা হৈছিল।

সংবিধান সভাৰ পৰিসীমাৰ ভিতৰত কেইবাখনো উপ কমিটি আছিল। এই কমিটিসমূহৰ ভিতৰত গুৰুত্বপূৰ্ণ কমিটিখন আছিল খচৰা কমিটি। বিভিন্ন কমিটিৰ প্ৰতিবেদনসমূহৰ ওপৰত সিদ্ধান্ত গ্ৰহণ কৰি সংবিধানৰ খচৰা প্ৰস্তুত কৰা কমিটিখনৰ অধ্যক্ষতা কৰিছিল ***ড° বি. আৰ. আম্বেদকাৰে***। ১৯৪৭ চনৰ ২৯ আগষ্ট তাৰিখে সংবিধানৰ খচৰা কমিটিখন গঠন কৰা হৈছিল আৰু এই কমিটিৰ সদস্যসকল আছিল-ড° বি. আৰ. আম্বেদকাৰ (অধ্যক্ষ), এন. গোপালাস্বামী আয়েংগাৰ, আল্লাডী কৃষ্ণস্বামী আয়াৰ, ড° কে. এম. মুন্সী, ছৈয়দ মহম্মদ ছাদুল্লা, এন মাধৰা ৰাও আৰু ডি.পি. খৈতান। ডি. পি. খৈতানৰ মৃত্যুৰ পাছত টি.টি. কৃষ্ণমাচাৰীক সদস্য নিযুক্তি দিয়া হয়।

ড° বি. আৰ. আম্বেদকাৰৰ নেতৃত্বাধীন খচৰা কমিটিয়ে ৩৯৭ টা দফা (আৰ্টিকোল) আৰু ৮ টা অনুসূচী যুক্ত খচৰাখন সংবিধান সভাক প্ৰদান কৰে। খচৰা কমিটিয়ে সংবিধান সভাত ভাৰতৰ সংবিধানৰ খচৰা বিকল্প আৰু অতিৰিক্ত ৰূপত উত্থাপন কৰে, যিখন ১৯৪৮ চনৰ ফেব্ৰুৱাৰী মাহত প্ৰকাশ পায়। এই খচৰাখন প্ৰস্তুত কৰোঁতে ছমাহৰো কম সময় লাগিছিল। দ্বিতীয় পৰ্যায়ত অৰ্থাৎ বিচাৰ বিবেচনাৰ সময়ত সংবিধানখন দফা অনুযায়ী ৰূপ দিয়া হয়। সমীক্ষণ প্ৰক্ৰিয়াত বিভিন্ন দফাসমূহৰ ৭,৬৩৫ টা সংশোধন গ্ৰহণ কৰা হয়। ইয়াৰ ২,৪৭৩ টা কাৰ্যতঃ পৰিবৰ্তন আৰু আলোচনাৰ বাবে লোৱা হয়। বাকীখিনি প্ৰত্যাহাৰ কৰা হয় নহ'লে এটাৰ লগত আন এটাৰ সংযোগ কৰা হয়। সংবিধানৰ খচৰাখন বিবেচনাৰ বাবে সংবিধান সভা ১১৪ দিন মিলিত হৈছিল।

২.৬ ভাৰতৰ সংবিধানৰ সংগ্ৰহন সমূহ

সংবিধান সভাৰ পূৰ্ণাঙ্গ অধিবেশনত বিভিন্ন উপকমিটিয়ে দিয়া প্ৰতিবেদনসমূহ গভীৰভাৱে বিবেচনা কৰা হৈছিল আৰু প্ৰায়বোৰ সিদ্ধান্তই সৰ্বসন্মত ৰূপত গৃহীত হৈছিল। সংবিধান সভাৰ এঘাৰখন পূৰ্ণাঙ্গ অধিবেশন অনুষ্ঠিত হৈছিল। খচৰা কমিটিক সংবিধানৰ খচৰা প্ৰস্তুত কৰা গুৰুত্ব দায়িত্ব অৰ্পন কৰা পাছত ১৯৪৮ চনৰ ২১ ফেব্ৰুৱাৰী তাৰিখে প্ৰতিবেদন দাখিল কৰে। জনসাধাৰণ, প্ৰচাৰ মাধ্যম, প্ৰাদেশিক বিধান পৰিষদ সমূহক খচৰাখনৰ সন্দৰ্ভত মুক্ত আৰু পুংখানুপুংখ আলোচনাৰ বাবে প্ৰয়োজনীয় সময় প্ৰদান কৰা হয়। খচৰা কমিটিয়ে সংবিধানৰ খচৰাখন সংবিধান সভাক প্ৰদান কৰাৰ পাছত ১৯৪৮ চনৰ ৪ নবেম্বৰ তাৰিখৰ পৰা এই সন্দৰ্ভত মুকলি আলোচনা আৰম্ভ হয়। সংবিধান সভাই ১৯৪৯ চনৰ ১৭ অক্টোবৰ তাৰিখে সংবিধানৰ খচৰা ওপৰত দ্বিতীয় লানি অধ্যয়ন সম্পূৰ্ণ কৰে। ১৯৪৯ চনৰ ২৬ নবেম্বৰ তাৰিখে সংবিধান সভাই সংবিধানখন গ্ৰহণ কৰে আৰু সভাৰ সভাপতিয়ে আনুষ্ঠানিকভাৱে সংবিধানত হস্তাক্ষৰ কৰে। এনেদৰে ১৯৪৬ চনৰ ৯ ডিচেম্বৰত প্ৰথম বাৰ বহা সংবিধান সভাই ২ বছৰ ১১ মাহ ১৮ দিন সময়ৰ অন্তত সংবিধানখন প্ৰস্তুত কৰি উলিয়ায়।

সংবিধান বিধিবদ্ধ কৰাৰ সময়ছোৱা দেশে সন্মুখীন হোৱা বিভিন্ন সংঘাত নেওচি সংবিধানখন প্ৰস্তুত কৰি উলিওৱাৰ বাবে ইয়াৰ কৃতিত্ব সংবিধান সভাই নিশ্চিতভাৱে পাবৰ যোগ্য। ইয়াৰ উপৰি সমাজৰ বিভিন্ন শ্ৰেণীৰ লোকৰ সমৰ্থনে এই কৃতকাৰ্যতাত সহায় কৰিছিল।

ভাৰতৰ সংবিধান গ্ৰহণ কাৰ্যটো এক মহান সাংবিধানিক পৰিঘটনা হিচাপে চিহ্নিত হৈছিল। সংবিধান সভাৰ সভাপতি ড° ৰাজেন্দ্ৰ প্ৰসাদে সভাৰ এই কাৰ্য্যক আশ্চৰ্যজনক মহৎ আখ্যাৰে সন্তোষ ব্যক্ত কৰিছিল। এই সংক্ৰান্তত ভাৰতীয় সংবিধানৰ প্ৰখ্যাত বিশেষজ্ঞ প্ৰফেছৰ গ্ৰেনভিল অষ্টিনে ভাৰতীয় সংবিধানৰ গ্ৰহণ প্ৰক্ৰিয়াক ১৭৮৭ চনৰ ফিলাডেলফিয়া সন্মিলনত আমেৰিকা যুক্তৰাষ্ট্ৰৰ সংবিধান গ্ৰহণৰ পাছতে বিখ্যাত ৰাজনৈতিক দুঃসাহসিক প্ৰচেষ্টা বুলিছিল।

অগ্ৰগতি খতিয়ান

প্ৰশ্ন নং ৭ঃ ভাৰতৰ সংবিধানৰ খচৰা কমিটিৰ অধ্যক্ষ কোন আছিল?

.....

প্ৰশ্ন নং ৮ঃ ভাৰতৰ সংবিধানৰ খচৰা কমিটিৰ সদস্যসকলৰ নাম লিখক?

.....

প্ৰশ্ন নং ৯ঃ ভাৰতৰ সংবিধান গ্ৰহণ কৰা হয়..... তাৰিখে। (খালী ঠাই পূৰ কৰক)

.....

প্ৰশ্ন নং ১০ঃ "ভাৰতৰ সংবিধান গ্ৰহণ প্ৰক্ৰিয়াটো ফিলাডেলফিয়াৰ পাচতে বিখ্যাত ৰাজনৈতিক দুঃসাহসিক প্ৰচেষ্টা" বুলি কোনে কৈছিল?

.....

২.৭ অধ্যায়টিৰ পৰা আমি কি শিকিলোঁ

- স্বাধীনতা আন্দোলনৰ সময়তে ভাৰতত সংবিধানৰ দাবী উত্থাপিত হৈছিল। প্ৰথম বিশ্বযুদ্ধৰ সময়ত বাল গংগাধৰ তিলক আৰু এনী বেছান্তে হ'ম ৰুল লীগ আন্দোলন আৰম্ভ কৰে। ভাৰতৰ সাংবিধানিক অগ্ৰগতি প্ৰক্ৰিয়াত ইয়াক এক মাইলৰ খুঁটি আখ্যা দিয়া হয়। মতিলাল নেহৰুৰ যত্নত প্ৰথম বাৰৰ বাবে পদ্ধতিগতভাৱে ভাৰতীয় সকলৰ বাবে এখন সংবিধানৰ দাবী গঢ় লৈ উঠে।

- ভাৰতত সৰ্বপ্ৰথম সংবিধান সভা গঠনৰ দাবী এম. এন. ৰয়ে ১৯৩৪ চনত উত্থাপন কৰিছিল। তদুপৰি সেই একে বছৰতে স্বৰাজ দলেও এই দাবী কাৰ্য তৎপৰ কৰি তোলে। জাতীয় কংগ্ৰেছে ১৯৩৬ চনৰ ২৮ ডিচেম্বৰ তাৰিখে ফৈজপুৰ অধিবেশনত প্ৰস্তাৱ গ্ৰহনেৰে এই দাবী পুনৰাই সবল কৰি তোলে। ১৯৩৯ চনত ভাৰতীয় জাতীয় কংগ্ৰেছৰ কাৰ্যকৰী কমিটিয়ে ভাৰতৰ স্বাধীনতা আৰু সংবিধান সভা গঠনৰ প্ৰস্তাৱ ঘোষণাৰে এই দাবী দৃঢ় কৰি তোলে।
- ভাৰতীয় সমাজৰ অৱদমিত শ্ৰেণী, বিভিন্ন প্ৰদেশসমূহৰ আসন আৰু ৰাজ্যসমূহৰ এক নিযুত জনসংখ্যাৰ অনুপাতে এজন প্ৰতিনিধিৰে সংবিধান সভা গঠন কৰা হয়। ১৯৪৬ চনৰ জুলাইত কেবিনেট মিছন আঁচনিৰ অধীনত সংবিধান সভাৰ নিৰ্বাচন অনুষ্ঠিত হয়। ২১০ খন সাধাৰণ আসনৰ ভিতৰত কংগ্ৰেছে ১৯৯ খনত আৰু ৭৮ খনমুছলমান আসনৰ ভিতৰত ৭৩ খনত মুছলীম লীগ জয়ী হয়।
- ১৯৪৬ চনৰ ৯ ডিচেম্বৰত শচীদানন্দ সিনহাৰ অধ্যক্ষতাত সংবিধান সভাৰ প্ৰথম বৈঠক অনুষ্ঠিত হৈছিল আৰু ১৯৪৬ চনৰ ১১ ডিচেম্বৰত ড° ৰাজেন্দ্ৰ প্ৰসাদ সংবিধান সভাৰ স্থায়ী অধ্যক্ষ নিৰ্বাচিত হয়। সংবিধান সভাৰ অন্তৰ্গত কেইবাখনো উপকমিটি আছিল। এইবোৰৰ ভিতৰত খচৰা কমিটি আছিল সবাতোকৈ গুৰুত্বপূৰ্ণ।
- ১৯৪৬ চনৰ ১৩ ডিচেম্বৰ তাৰিখে জৱাহৰলাল নেহৰুৱে ভাৰতৰ সংবিধানৰ আদৰ্শগত গাঁথনি স্পষ্ট কৰিব পৰাকৈ ইয়াৰ লক্ষ্য উদ্দেশ্যসমূহ দাঙি ধৰে।
- সংবিধান সভাৰ বিভিন্ন উপকমিটি সমূহে দিয়া প্ৰতিবেদন সমূহৰ ওপৰত সিদ্ধান্ত গ্ৰহণ কৰি ড° বি. আৰ. আম্বেদকাৰ নেতৃত্বত খচৰা কমিটিয়ে সংবিধানৰ খচৰা প্ৰস্তুত কৰি উলিয়াই।
- সংবিধান সভাৰ অধ্যক্ষৰ আনুষ্ঠানিক হস্তাক্ষৰেৰে ১৯৪৯ চনৰ ২৬ নবেম্বৰ তাৰিখে সংবিধানখন গ্ৰহণ কৰা হয়। ১৯৪৬ চনৰ ৯ ডিচেম্বৰ তাৰিখে সংবিধান সভাৰ প্ৰথম সভা অনুষ্ঠিত হোৱাৰ পৰা ২ বছৰ ১১ মাহ, ১৮ দিনত সংবিধান প্ৰণয়নৰ কাম সম্পূৰ্ণ হৈছিল।

২.৮ অধিক জানিবলৈ

অসমীয়া গ্ৰন্থ ঃ

১) গগৈ, অধ্যাপক পুৰন্দৰ (২০০০) ।*ভাৰতৰ প্ৰশাসন আৰু ৰাজনীতি*। গুৱাহাটী ঃ বনলতা।

২) শৰ্মা, দুৰ্গা কান্ত , ৰফিক, জামান আৰু শৰ্মা ,ড° পূৰবী (২০০৫) । *স্নাতক মহলাৰ ভাৰতীয় ৰাজনৈতিক ব্যৱস্থা— এক আলোকপাত* । গুৱাহাটী ঃ অসম বুক ডিপ'।

৩) পাল, ড° কৃপেশ চন্দ্ৰ আৰু নায়ক, প্ৰতুল চন্দ্ৰ (২০১১) । *স্নাতক মহলাৰ ভাৰতৰ*

ৰাজনৈতিক ব্যৱস্থা। গুৱাহাটী ঃ অৰুণ প্ৰকাশন।

ইংৰাজী গ্ৰন্থ ঃ

1) Chander, Prakash.(2000). *Indian Government and Politics*. New Delhi : Cosmos Bookhive Pvt. Ltd.
2) Ghai, K.K.(2007). *Indian Government and Politics*.New Delhi: Kalyani Publishers.
3) Kapur, Anup Chand and Misra, K.K. (2006). *Select Constitutions.*New Delhi : S. Chand and Company.
4) Pylee, M,V. (2006). *Constitutional Government in India.* New Delhi:S. Chand and Company.

২.৯ অগ্ৰগতিৰ খতিয়ান

১ নং প্ৰশ্নৰ উত্তৰ ঃ এনী বেচান্ত আৰু বাল গংগাধৰ তিলক

২ নং প্ৰশ্নৰ উত্তৰ ঃ ১৯৩৬

৩ নং প্ৰশ্নৰ উত্তৰ ঃ ১৯৪৬ চনৰ ১৩ ডিচেম্বৰ

৪ নং প্ৰশ্নৰ উত্তৰ ঃ ড° ৰাজেন্দ্ৰ প্ৰসাদ

৫ নং প্ৰশ্নৰ উত্তৰ ঃ ১৯৪৬ চন

৬ নং প্ৰশ্নৰ উত্তৰ ঃ ভাৰতৰ সমাজৰ অৱদমিত শ্ৰেণী, প্ৰদেশসমূহৰ মাজত বিতৰন কৰা আসনৰ সংখ্যা আৰু ৰাজ্য সমূহৰ ১ নিযুত জনসংখ্যা অনুপাতে এজন সদস্যৰ প্ৰতিনিধিৰে ভাৰতৰ সংবিধান সভা গঠন কৰা হৈছিল। ১৯৪৬ চনৰ জুলাইত কেবিনেট মিছনৰ আঁচনি অনুযায়ী সংবিধান সভাৰ নিৰ্বাচন অনুষ্ঠিত হয়। ২১০ খন সাধাৰণ আসনৰ ভিতৰত কংগ্ৰেছে ১৯৯ খন আৰু ৭৮ খন মুছলীম আসনৰ ভিতৰত মুছলীম লীগে ৭৩ খনত জয়ী হয়। সংবিধান সভালৈ বহু সংখ্যক কংগ্ৰেছ আৰু মুছলীম লীগৰ শীৰ্ষ নেতা প্ৰখ্যাত ৰাজনীতিজ্ঞ, প্ৰশাসক, প্ৰখ্যাত আইনবিদ, আৰু সমাজসেৱক নিৰ্বাচিত হৈছিল।

৭ নং প্ৰশ্নৰ উত্তৰ ঃ ড° বি. আৰ. আম্বেদকাৰ

৮ নং প্ৰশ্নৰ উত্তৰ ঃ ড ° বি. আৰ. আম্বেদকাৰ (অধ্যক্ষ), এন. গোপালাস্বামী আয়েংগাৰ, আল্লাদী কৃষ্ণস্বামী আয়াৰ , কে. এম. মুন্সী, চৈয়দ মহম্মদ চাদুল্লা, এন. মাধৰ ৰাও, ডি. পি. খৈতান।

৯ নং প্ৰশ্নৰ উত্তৰ ঃ ১৯৪৯চনৰ ২৬ নবেম্বৰ

১০ নং প্ৰশ্নৰ উত্তৰ ঃ প্ৰফেচৰ গ্ৰেনভিল অষ্টিন

২.১০ আৰ্হি প্ৰশ্ন

(ক) বস্তুধৰ্মী প্ৰশ্ন-

প্ৰশ্ন ১ ঃ ভাৰতীয় জাতীয় কংগ্ৰেছৰ বোম্বে অধিবেশন কোন চনত অনুষ্ঠিত হৈছিল?

প্ৰশ্ন ২ ঃ সংবিধান সভাৰ নিৰ্বাচনত ভৰতীয় জাতীয় কংগ্ৰেছে কিমানখন আসন লাভ কৰিছিল?

প্ৰশ্ন ৩ ঃ খচৰা কমিটিৰ দুজন সদস্যৰ নাম উল্লেখ কৰক?

(খ) চুটি প্ৰশ্ন (১৫০ টা শব্দৰ ভিতৰত উত্তৰ লিখক)

প্ৰশ্ন ১ ঃ সংবিধানৰ লক্ষ্য উদ্দেশ্যৰ বিষয়ে চমুকৈ লিখক?

প্ৰশ্ন ২ ঃ সংবিধান সভাৰ গঠন সম্পৰ্কে চমুকৈ লিখক?

(গ) ৰচনাধৰ্মী প্ৰশ্ন (৩০০-৫০০ শব্দৰ ভিতৰত উত্তৰ লিখক)

প্ৰশ্ন ১ ঃ ভাৰতৰ সংবিধানৰ আৰ্হি নিৰ্মাণত খচৰা কমিটিৰ ভূমিকা আলোচনা কৰক?

প্ৰশ্ন ২ ঃ ভাৰতৰ সংবিধানৰ গ্ৰহণ প্ৰক্ৰিয়া সম্পৰ্কে আলোচনা আগবঢ়োৱাওক?

*** ***** ***